

روزنامه سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، ورزشی صبح ایران • صاحب امتیاز و مدیرمسئول: مهدی رحمانیان
نشانی: میدان فاطمی، خیابان بهرام مصیری، پلاک ۲۲ • تلفن: ۵۴ و ۸۸۹۳۶۲۷۰ • نمابر: ۸۸۹۲۵۴۶۷
تلفن آگهی‌ها: ۸۶۰۳۶۱۱۹ • تلفن امور آگهی‌های شهرستان‌ها: ۷-۴۴۰۱۹۸۰۵ • تلفن امور مشترکین: ۸۸۹۰۳۵۴۸
توزیع: شرکت پیام‌رسان سبز
تلفن: ۶۶۲۸۷۳۴۴ • چاپ: صمیم
تلفن: ۴۴۵۲۳۷۲۵

www.sharghdaily.ir

یکشنبه ۱۶ مهر ۱۴۰۲ • ۲۲ ربیع‌الاول ۱۴۴۵ • ۸ اکتبر ۲۰۲۳ • سال بیست‌ویکم • شماره ۴۶۶۵ • ۱۲ صفحه
اذان ظهر تهران ۱۱:۵۲ • اذان مغرب ۱۷:۵۷
اذان صبح فردا ۴:۴۲ • طلوع آفتاب ۶:۰۵

شرق

دیالوگ روز

نسل سوخته - رسول ملاقلی‌پور- ۱۳۷۸

احمد (آتِلا پسبانی) : بدبخت رو کسی تیغ نمی‌کشه.

درسته که ریشه معرفت بین آدمیزاد نیم‌سوز شده؛

اما از اول می‌گفتی که پول لازم داری،

مهم نیست واسه چی.

زمین‌خوانی

مدیریت منابع آب و آنچه در دولت‌های نهم و دهم گذشت

مهدی زارع

روز پنجشنبه ۱۳ مهر ۱۴۰۲ سفر محمود احمدی‌نژاد به کشور گواتمالا برای حضور و سخنرانی در کنفرانس مدیریت منابع آبی خبرساز شد. این سفر و البته عنوان تخصصی کنفرانس یادآور عملکرد دولت‌های نهم و دهم در مدیریت منابع آبی ایران بود. ۲۵ شهریور ۱۳۹۰ احمدی‌نژاد رئیس‌جمهور وقت در اجتماع مردم اردبیل گفت: ۵۰۰ سال پیش هم وضعیت دریاچه ارومیه همین بود… خشک‌شدن ارومیه، ۵۰۰ هزار سال اتفاق می‌افتد… در دوره‌های ۵۰۰ساله، وضعیت دریاچه ارومیه به صورت کنونی درمی‌آید؛ یعنی گودالی پرشده از نمک. همان موقع کارشناسان متعدد بارها گفته‌اند برداشت بی‌رویه آب رودخانه‌هایی که به این دریاچه می‌ریزد و احداث ۸۸ سد بزرگ و کوچک روی رودخانه‌های حوضه آبریز این دریاچه، باعث شد دریاچه ارومیه تبدیل به گودالی از نمک شود و با ادامه این وضعیت، توفان نمک برای ساکنان مناطق اطراف این گودال، مشکلات متعدد سلامتی ایجاد کرد. رئیس‌جمهور وقت در ادامه سخنانش در شهریور ۱۳۹۰، درباره دریاچه ارومیه افزود: «با منطقی یا غیرمنطقی‌بودن انتقال آب از ارس به ارومیه‌کاری نداریم؛ اما آنچه مهم است، اینکه هنوز نتوانسته‌ایم از سهم برداشت‌شده خود از ارس در دست استفاده کنیم». رئیس‌جمهور وقت در اولین سفر از چهارمین دور مسافرت‌های خود به مراکز استان‌ها، در اردبیل و در جمع مردم و مسئولان این استان که مخالف انتقال آب ارس به دریاچه ارومیه هستند، این سخنرانی را انجام داد. موسوی، نماینده وقت اردبیل، در مجلس آن موقع گفت «با اجرای طرح انتقال آب رودخانه ارس به دریاچه ارومیه بخش کشاورزی استان اردبیل نابود می‌شود».

پس از سال‌های خشک ۱۳۹۰-۱۳۸۹ با وجود افزایش تعداد چاه‌ها و براساس‌این برداشت عادی آب، هم شارژ سفره آب زیرزمینی و هم برداشت‌ها به میزان درخورتوجهی کاهش یافت. این نشان می‌دهد که فشارهای شدیدی بر ذخایر آب‌های زیرزمینی ایران در نتیجه برداشت شدید انسان‌ها در سال‌های گذشته از آب زیرزمینی وجود دارد. سال ۹۰ محمود احمدی‌نژاد، رئیس دولت وقت، در سفر به فیروزکوه گفت: «مناطق ممنوعه دیگر یعنی چه؟ این زمین‌ها دکان وزارت نیرو است و هرکس هر کجا نتوانست، چاه حفر کند» و در اندک مدتی حفاری چاه به سه برابر رسید و هزاران هزار حلقه چاه در مدتی اندک در ایران حفر شد. بیان منفی برداشت‌ش آب از زمان انقلاب تا سال ۱۳۸۴ منفی ۴۵ میلیارد مترمکعب بود؛ اما در هشت سال دولت‌های نهم و دهم ۷۵ میلیارد مترمکعب به آن اضافه شد. ۴ شهریور ۱۳۹۶ دبیر اجرایی طرح احیا و تعادل بخشی آب‌ها، گفت فرایند رسیدگی به چاه‌های غیرمجاز بسیار پیچیده و زمان‌بر است و علت هم مصوباتی است که بین سال‌های ۸۶ تا ۹۲، به تصویب رسید. سرآمد این تخلفات، به ترتیب در استان‌های مازندران، گیلان و آذربایجان غربی و شرقی رخ داد. مصوبه دولت برای توسعه بخش کشاورزی در دولت دهم و قانون اعطای مجوز برای چاه‌های غیرمجاز قبل از سال ۸۵، حرص و ولع را برای حفر چاه غیرمجاز زیاد کرد و به‌همین‌خاطر حدود ۷۰ درصد چاه‌های غیرمجاز کشور در بین سال‌های ۸۶ تا ۹۲ حفر شده است… قانون سال ۴۷ سخت‌گیرانه‌تر از قانون توزیع عادلانه آب در ماده ۴۵ قانون آب است که برای تخلفات آبی، مجازات تعیین کرده. اصلاً تناسبی بین جرم و مجازات وجود ندارد».

در ۱۸ شهریور ۱۳۹۲ «... در شرایط فعلی ایران حدود ۱۰۵ برابر متوسط جهانی در بخش کشاورزی آب مصرف می‌کند. درحال‌حاضر بیش از ۹۲ درصد آب مصرفی کشور در بخش کشاورزی، شش درصد در بخش شرب و دو درصد در بخش صنعت استفاده می‌شود… تراز آب‌های زیرزمینی ایران منفی شده است؛ ازاین‌رو حدود ۱۱ میلیارد مترمکعب در سال برداشت اضافه بر ظرفیت از منابع آبی زیرزمینی انجام می‌گیرد که این مسئله موجب شده زمین فرونشست داشته باشد و برای همیشه امکان ذخیره آب در لایه‌های بخش‌های فرونشسته از بین برود… سدهای در دست مطالعه بر روی حوضه آبریز دریاچه ارومیه متوقف خواهد شد و احتمال این وجود دارد که سدهای در دست ساخت نیز متوقف شود».

اکنون و به‌ویژه در ۱۲ سال گذشته دریاچه‌ها و تالاب‌های متعدد و بیشتری خشک شده و می‌شوند و تنش شدید آبی در سراسر کشور احساس می‌شود. چنین شرایط خشکسالی ناشی از فعالیت‌های انسان و نمونه‌هایی از «خشکسالی‌های انسانی» است که به تنش آبی منجر می‌شود. کوته‌بینی و مدیریت ناپایدار زمین و آب، وضعیت خشکسالی انسانی همراه با برداشت زیاد آب نسبت به منابع تجدیدپذیر آب‌های زیرزمینی موجود در حوضه‌های اصلی ایران را ایجاد کرده است. تعداد چاه‌های ثبت‌شده -قانونی- از حدود ۴۰۰ هزار حلقه در سال ۱۳۸۱ به حدود ۸۰۰ هزار حلقه در سال ۱۳۹۴ افزایش یافت. یکی از دلایل این موضوع آن بود که دولت اول احمدی‌نژاد به بسیاری از افرادی که چاه‌های عمیق غیرقانونی حفر کرده بودند، مجوز داد و چاه آنها قانونی اعلام شد؛ دولت‌های نهم و دهم مهم‌ترین اشتباه‌شان افزایش سطح مطالبات مردم با مدیدن در تئور تقاضای عمومی برای توسعه، آب و کشاورزی درعین‌حال تنش آبی در بیشتر مناطق ایران بود. به‌این‌ترتیب مردم دولت‌های همان موقع و دولت‌ها را تحت فشار گذاشته و می‌گذاشتند تا برای ساکت‌کردن چنین مطالباتی مجوز حفر چاه‌های عمیق جدید صادر کند یا به چاه‌های غیرقانونی بیشتری مجوز دهد و آنها را قانونی تلقی کند یا برای کنترل بحران رو به طرح‌های انتقال آب بیاورد. با وجود افزایش روزافزون تعداد چاه‌ها، به دلیل آزاررفتن بسیاری از سفره‌های آب زیرزمینی در دو دهه گذشته برداشت آب‌های زیرزمینی به دست انسان‌ها در بیشتر مناطق ایران کاهش یافته است. به آن معنا که در برخی حوضه‌ها، ذخایر آب‌های زیرزمینی به سطحی از بحران رسیده که در آنها برداشت آب به دلیل تخلیه پیشاپیش آب‌های زیرزمینی محدود می‌شود.

روزنامه سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، ورزشی صبح ایران • صاحب امتیاز و مدیرمسئول: مهدی رحمانیان

نشانی: میدان فاطمی، خیابان بهرام مصیری، پلاک ۲۲ • تلفن: ۵۴ و ۸۸۹۳۶۲۷۰ • نمابر: ۸۸۹۲۵۴۶۷

تلفن آگهی‌ها: ۸۶۰۳۶۱۱۹ • تلفن امور آگهی‌های شهرستان‌ها: ۷-۴۴۰۱۹۸۰۵ • تلفن امور مشترکین: ۸۸۹۰۳۵۴۸

توزیع: شرکت پیام‌رسان سبز

تلفن: ۶۶۲۸۷۳۴۴ • چاپ: صمیم

تلفن: ۴۴۵۲۳۷۲۵

رشدی که همه رشد‌ها را بر باد می‌دهد؟

سفر به بمبئی؛ ۴۰ تکهٔ شبه‌قاره هند

علی مرسلی

به دیدن مقبره حاج علی درگاه که مشرف به اقیانوس ساخته شده است، رفتیم. مقبره مثل شبه‌جزیره‌ای در دریا ساخته شده و مسیر باریک پیاده‌رو آن را به خشکی وصل می‌کند. قسمتی از این مسیر تبدیل به بازار شده و زیارت با تجارت در هم آمیخته. درگاه حاج علی مثل بیشتر زیارتگاه‌ها، افسانه خودش را دارد. حاج علی دربار از مبلغان و بزرگان صوفیه در شبه‌قاره هند است.

میرسیدعلی همدانی و حاج علی از ثروتمندانی بوده‌اند که به هوای تبلیغ اسلام به هند آمده‌اند. زیارتگاه بر از زائر و صوفی است. یک گروه موسیقی قوالی در محوطه بارگاه در حال اجرا هستند و چه صوت دلنشینی دارند. میز جمع‌آوری نذورات شلوغ است. تصوف در هند خیلی بیشتر از یک مرام وارداتی است، ریشه‌های عمیقی دارد و خیلی به ویدانثاتی هندوها تنه می‌زند. عجیب نیست که مرکز تصوف خراسان و نیشابور هم نزدیکی دروازه‌های شرق است.

بمبئی یکی از بزرگ‌ترین مناطق زاغ‌نشین دنیا را دارد که فیلم میلیونر زاغ‌نشین (اگرچه بیشترش در هند ضبط نشده) تصاویری از زاغه‌هایش را بازسازی کرده. ما با تجربیاتی که از زاغه‌نشین‌های ریودوژانیرو و نیارویی داشتیم، با یک راهنما برای بازدید قرار گذاشتیم. جالب این بود که راهنمای‌مان دختر نحیفی به اسم پوجا بود که به زحمت قدش به شانه من می‌رسید. خودش متولد و بزرگ‌شده دراوای (زاغه‌نشین) بود. انتظارم این بود که مثل زاغ‌نشین‌های اوکاندا و کنیا، اینجا فقر را تماشا کنیم؛ ولی زاغ‌نشین بمبئی (دراوای) جای متفاوتی بود. صبح‌ها برای چند ساعت آب لوله‌کشی تا دم کوچه‌ها وصل می‌شد و مردم در کوچه‌ها در حال استحمام بودند. اینجا بیشتر از اینکه محل سکونت بی‌خانمان‌ها باشد، یک شهر بزرگ بازناقت زباله و کارگاه تولید بود که حتی اقلام اولیه چندین برند معروف دنیا اینجا تولید می‌شد. از کارگاه صابون‌سازی تا تولید آستر چمدان‌های برندهای معروف اینجا پیدا می‌شد. هزاران هزار زن و مرد مشغول کار بودند. دراوای

زنان

عدم ایمنی، مشکل زنان جهان

سال‌هاست که یک موضوع مورد توجه معماران و فعالان زن قرار گرفته و درباره آن سخن می‌گویند و هشدار می‌دهند. آن‌ها درباره شهرها سخن می‌گویند، هیچ‌کدام از شهرها برای زنان و آسودگی آنان طراحی نشده است. این بار یورونیوز مقاله‌ای در این زمینه منتشر کرده است. در این گزارش به توصیف وضعیت و کمبودها پرداخته و درباره چند راهکار که برای بهبود شرایط اجرا شده توضیحاتی ارائه شده است. از نظر نویسنده این مقاله، احساس عدم ایمنی زنان در استفاده از وسایل نقلیه عمومی به عنوان یکی از نارسایی‌ها و مشکلات شهرها مطرح شده است. «ایمنی» یکی از دلایل اصلی خودداری زنان در استفاده از وسایل حمل‌ونقل عمومی است؛ هرچند این تنها دلیل نیست.

عدم امنیت: وقتی مسئله پیشرفت پایدار مورد ارزیابی قرار می‌گیرد، اولین چیزی که به ذهن می‌رسد، حمل‌ونقل عمومی با گستردگی و در دسترس بودن وسایل نقلیه الکتریکی است.

برخی از کارشناسان می‌گویند که برای پیشرفت واقعی این جنبه خدمات عمومی باید در شهرها فراگیرتر شود. «لئون دودی»، مدیر کسب‌وکار و برنامه‌ریزی شهرها به یورونیوز می‌گوید بسیاری از زنان به‌ویژه به دلایل امنیتی علاقه‌ای برای استفاده از وسایل حمل‌ونقل عمومی ندارند و این فقط درباره حمل‌ونقل عمومی نیست بلکه این احساس به خود شهر نیز مربوط می‌شود.

آساری درباره یک معضل: «دودی» مدیر یک شرکت بین‌المللی است که خدمات طراحی و معماری ارائه می‌دهد. آنها در سال ۲۰۲۰، تحقیقی درباره بررسی نیازهای جایه‌جایی زنان در ۹۰ صفحه انجام داده‌اند. بر اساس این تحقیق در ایرلند، ۵۵ درصد از زنان تأکید کردند که از وسایل نقلیه عمومی در شب استفاده نمی‌کنند و ۳۴ درصد از زنان گفتند که احساس ناامنی مانع از سفر آنها شده است. در فرانسه، نتایج بدتر است: یک نظرسنجی جداگانه نشان داد که ۸۷ درصد از زنان می‌گویند که قربانی آزار جنسی یا تجاوز جنسی در وسایل نقلیه عمومی شده‌اند. براساس این گزارش، «یک حادثه ناراحت‌کننده در اکثر مواقع، تأثیر ماندگار بر احساس امنیت و انتخاب‌های روزانه زنان دارد».

چند استراتژی زنانه: در این گزارش به چند استراتژی که زنان برای احساس امنیت بیشتر به کار می‌برند، اشاره کرده است. زنان معمولاً برای اینکه در ایستگاهی ناامن توقف نکنند، ناگزیرند که زودتر یا دیرتر پیاده شوند، همچنین آنان از کلید خود به عنوان سلاح موقت استفاده می‌کنند. همچنین بتازگی لباسی به نام لباس مترو در شبکه‌های اجتماعی پرطرفدار شده است. لباسی

● ۱۵ مهرماه برای گرامی‌داشت و قدر دانی از زحمات و تلاش‌های روستاییان به نام «روز روستا» نام‌گذاری شده است. روستا مکان تولید است و روستایی تولیدکننده؛ روستاییان قشری مولد و ظرفیت‌های درونی اقتصاد کشورند. عکس: فاطمه عابدی / ایرنا

هندی‌ها دریابیم، قیمت‌های اوپر و تاکسیی ملاک نیست، باید با پرداخت فقط پنج روپیه سوار قطار بمبئی شویم که در هر ایستگاه ۳۰ ثانیه توقف می‌کند و درهایش بسته نمی‌شود و مردم در ساعات شلوغ از میله‌های قطار آویزان می‌شوند. غذاهای هندی را دوست داریم، حتی وقتی به یکی از شعبه‌های پیتزا دومینو می‌رویم، باز پیتزای تند و تیز این برند جهانی، طعم هند را می‌دهد. بمبئی رستوران ایرانی و افغان هم دارد، ولی ما فلفل‌ها را چه آویزان از ماشین‌ها و خانه‌ها (برای خوش‌یمنی) و چه مشت‌مشت در غذاها دوست داریم

و غذای هندی می‌خوریم.

هند در حال رشد است؛ ولی در زمینی با منابع متهایی که رشد نامتناهی می‌تواند همه رشد‌هایش را بر باد بدهد. این سرنوشت رشد، احتمالاً شامل حال همه‌مان در کره زمین خواهد شد. شاید باید تعریف‌مان را از رشد و توسعه، با آنچه در غرب هدف‌گذاری شده، متفاوت کنیم تا به حس رستگاری برسیم. بمبئی قلب اقتصاد هند است. در کنار بورس، بایلوود و صنایع الماس، دفاتر اصلی شرکت‌های خودروسازی بزرگ تاتا و ماهیندرا اینجا قرار دارند و چه قصه جالبی دارد این ماهیندرا که اسمش در زمان شروع کار شرکت ماهیندرا-محمّد بود و با جانشین ملک غلام‌محمد از برادران ماهیندرا بعد از استقلال پاکستان، ماهیندرا-ماهیندرا شد و آن‌قدر اوج گرفت که جیب تولید کرد و حتی همیمن الان خودروهای طراحی‌شده یا تولیدی‌اش در خیابان‌های تهران جولان می‌دهند. محمد بعد از جدانشدن از ماهیندرا به پاکستان رفت و آلوده سیاست شد (وزیر اقتصاد و فرماندار کل شد). سرنوشت ماهیندرا و محمد، آینده‌ای از جانشین راه هند و پاکستان در مسیر توسعه بود…

ما در قلب شلوغ بمبئی مستقر شده‌ایم. صدای بوق اینجا موسیقی پس‌زمینه زندگی است. آدم‌ها در هم می‌لولند و با خودت می‌گوئی این موج جمعیت خروشان هر روز چطور به کرانه خانه‌های‌شان می‌رسند و زیر کدام سقف (اگر سقفی داشته باشند) می‌خوانند. در پیاده‌روها آدم‌های حصیر خواب زیادی هستند. گداه‌ها هم بیشتر جلوی معابد مشغول‌اند. هند پهناور است و تاریخ پرماجرییی دارد. از حکومت حاکمان مغول تا نقش چکمه‌های انگلیسی‌ها، از شمال هند تا جنوب، از دالیت‌ها تا برمن‌ها، از فقرا تا میلیونها هرکدام تکه‌های از لحاف هزار تکه بمبئی را شکل داده است.

جهان‌خوانی

زلزله در افغانستان لرزش در مشهد

صبح دیروز در کمتر از یک ساعت شهرهای مختلف افغانستان از جمله هرات و بادغیس چهار بار لرزیدند. بزرگی این زلزله از ۵.۴ تا ۶.۲ ریشتر بود. ابعاد زلزله به شکلی بود که شهر مشهد و دیگر شهرهای خراسان مانند تربت‌جام مرکزی نیز آن را احساس کردند. حتی گفته شد برای امنیت بیشتر افراد ساکن در مشهد این شهر به‌صورت نیمه‌تعطیل درآمد و مردم از ساختمان‌های چندطبقه خارج شدند و در خیابان‌ها و فضای باز قرار گرفتند. این زلزله‌ها از ساعت ۱۰:۱۱ آغاز شد و تا ساعت ۱۱:۱۰ ادامه داشت. کانون این زمین‌لرزه در ۱۸ کیلومتری هرات بود که فقط ۱۸۰ کیلومتر با مشهد و حدود ۸۰ کیلومتر با فریمان فاصله داشت. به گزارش خبرآنلاین در گفت‌وگو با یک کارشناس اعلام شد که «کانون زمین‌لرزه‌ها بین هشت تا ۱۵ کیلومتر بود، چنین میزان آزادی انرژی و گسیختگی گسله موجب رخداد پس‌لرزه‌ها حداقل در چند هفته آینده و حتی ماه آینده خواهد شد.»

